

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:

№ BD – 60811500- 1.10.

29 ” 08 2024 yil

“Tasdiqlayman”

O‘quv ishlari bo‘yicha
prorektor, q.x.f.d. professor

Elmurodov A.A.

29 ” 08 2024 yil

OZUQA YETISHTIRISH VA YAYLOVSHUNOSLIK
FANINING ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 3-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	800000 - Qishloq, o‘rmon, baliq xo‘jaligi va veterinariya
Ta’lim sohasi:	810000 - Qishloq xo‘jaligi
Ta’lim yo‘nalishlari:	60811500 - Zootijeneriya (qorako‘lchilik)

Samarqand – 2024yil

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

1. N.Xalilov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasini mudiri, qishloq xo'jalik fanlari doktori, professor

2. B.T.Mavlonov – SamDVMChBU, “O'simlikshunoslik va yem-xashak yetishtirish” kafedrasini dotsenti, qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi

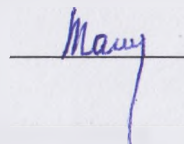
Taqrizchilar:

A.L.Sanaqulov- Sharof Rashidov nomidagi SamDU Biokimyo instituti professori, qishloq xo'jaligi fanlari doktori

P.X.Bobomirzayev- Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti professori., q-x.f. doktori

Fanning ishchi o'quv dasturi “O'simlikshunoslik va yem- xashak yetishtirish” kafedrasining 2024 yil “28” 08 dagi “1” -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

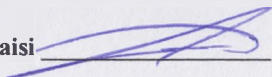
Kafedra mudiri

Xalilov N.

Fanning ishchi o'quv dasturi “Agrotexnologiya” fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024yil _____dagi _____-sonli bayonnoma).

Fakultet kengash raisi

Berdimuratov E.X.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i professor :v.b.

Ro'ziqulov R.F.

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot

Fan shifri: OYY1306

Fan nomi: Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik

Semestr/yil: 5-semestr/2024-2025 o'quv yili

Kafedra: O'simlikshunoslik va yem- xashak yetishtirish

Soatlar/kreditlar: 4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta'lim)

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Mustaqil ta'lim	Jami
8	12	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: O'simlikshunoslik va yem- xashak yetishtirish

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Kafedra joylashgan joyi: SamDVMChBU, 5-o'quv binosi, 510-xona

Telefon: +99893-345-28-22 ish telefoni; mobil: +99891-529-76-20

E.mail. o'simlik@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko'ra

I. Fanni o'qitishdan maqsad – Zootexnologiya talabiga javob beradigan qishloq xo'jalik hayvonlari uchun yuqori to'yimli ozuqa yetishtirish va ularni qayta ishlash hamda ularning saqlash texnologiyasini boshqara oladigan yuqori malakali mutaxassislarni shakllantirishdan iborat.

II. Fanning vazifasi - nazariy bilimlar, amaliy ko'nikmalar, oziqa ekinlaridan yuqori hosil yetishtirishni; oziqa tayyorlash texnologiyasini; mineral o'g'itlar me'yorlarini hisoblay olish va qo'llashni; sug'orish miqdorini bilishni; hosilni yig'ish va ularni saqlashni; yashil konveyer tizimini tuzishni; almashlab ekish, o'simliklarning yashash sharoiti, begona o'tlar va yilg'ar qarshi kurash choralarini haqida; yaylov, pichanzor o'simliklarining ekologik va biologik xususiyatlari va ko'p yillik o'tlarning urug'chiligi haqida nazariy-amaliy bilimlarni uzviylik va uzluksizlikda o'rgatishdan iborat.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- oziqa ekinlaridan yuqori hosil yetishtirishni; oziqa tayyorlash texnologiyasini; mineral o'g'itlar me'yorlarini hisoblay olish va qo'llashni; sug'orish miqdorini bilishni; hosilni yig'ish va ularni saqlashni; yashil konveyer tizimini tuzishni; almashlab ekish, o'simliklarning yashash sharoiti, begona o'tlar va yilg'ar qarshi kurash choralarini haqida; yaylov, pichanzor o'simliklarining ekologik va biologik xususiyatlari va ko'p yillik o'tlarning urug'chiligi haqida;

Respyblikada keng tarqalgan tuproq tiplari, unumdorligi va meliorativ holatlari haqida *tasavvurga ega bo'lishlari kerak*;

- zaharli va zararli o'simliklarni farqlay olishni; qish davriga oziqa saqlash usullari bilan tanishish; yem-xashak ekinlari yetishtirishni va yaylovlarni yaxshilash usullari bo'yicha *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;

tabiiy o'tloqlardan foydalanish usullari, pichan tayyorlash, g'aramlash, silos bostirish yo'llarini va ularni saqlash texnologiyasi *malakalariga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, talabalarga chorva mollari uchun keng ishlatiladigan yem-xashak ekinlarining umumiy tavsifi ularning vakillari, almashlab ekish, chorvachilikda ishlatiladigan oziqalar, dala oziqachiligi, donli yem-xashak ekinlari, dukkakli don ekinlari, ildiz va tuganakmevali ekinlar, shirali ozuqalar, silosbop ekinlar, ekiladigan yem-xashak o'tlari, yashil konveyer, yaylov va pichanzorlar, pichanzorlar va yaylov o'simliklarning biologik va ekologik xususiyatlari, zaharli va zararli o'simliklar, tabiiy yaylovlar va ularni yaxshilash usullari, oziqalar tayyorlash va sifatini baholash, choh etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Oziqa yetishtirish va yaylovshunoslik" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.
Tizimli yondoshuv.
Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.
Dialogik yondoshuv.
Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.
Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlari:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1-modul. Kirish. Oziqa yetishtirish va yaylovshunoslik fanining mohiyati, uning maqsadi va vazifalari.			
1.1	"Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanining ahamiyati, maqsadi va	1.1.1. "Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanining predmeti va vazifalari	2

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;
Fanning mohiyatini bilmaslik;
Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;
Mustaqil fikrlay olmaslik.

Qo'shimcha adabiyotlar:

4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

5. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

9. H.N.Atabayeva, Z.K.Yuldosheva, A.M.Islamov. "Botanika yem-xashak yetishtirish agronomiya asoslari" Darslik Toshkent, "Yangi asr avlodi" 2008 yil.

Internet saytlar:

1. www.zivonet.uz

2. www.lex.uz

3. www.agro.uz

VIII. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlay olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho:

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

	vazifasi	1.1.2. "Oziqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanning oldiga qo'ygan maqsadi	
2-modul. Donli ekinlar yetishtirish texnologiyasi.			
2.1	Don-dukkakli ekinlarning ahamiyati, ko'k no'xat yetishtirish texnologiyasi	2.1.1. Don-dukkakli ekinlarning tarqalishi va axamiyati. 2.1.2. Don-dukkakli ekinlarning yetishtirish texnologiyasi 2.1.3. Ko'k no'xatning axamiyati, tarixi, ekin maydonlari.	2
3-modul. Yem-xashak o'tlari			
3.1	Dukkakli yem-xashak o'tlar ahamiyati	3.1.1. Yem-xashak o'tlarining axamiyati, turlari. 3.1.2. Bir yillik o'tlari. Ozuqaviyligi baxolash. 3.1.3. Sudan o'tining xalq xo'jalik ahamiyati, botanik tavsifi. Biologik hususiyatlari. Navlari. 3.1.4. Ko'p yillik o'tlarning ahamiyati, umumiy ta'rifi.	2
4-modul. Yaylovshunoslikning biologik asoslari.			
4.1.	Yaylovshunoslikning biologik asoslari. Yaylov tiplari va ularning asosiy ozuqabop o'simliklari	4.1.1. Yaylovshunoslikning biologik asoslari 4.1.2. Yaylov tiplari haqida tushuncha 4.1.3. Asosiy ozuqabop o'simliklarning tarqalishi.	2
Jami:			8

5.2. "Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlar:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Xashaki donli ekinlarining umumiy morfologiyasi.	1.1. Don ekinlari morfologik, biologik va xo'jalik belgilari. 1.2. Biologik xususiyatlarini o'rganish. 1.3. Don ekinlarining har- bir rivojlanish fazasini aniqlash.	2
2.	Makkajo'xorining turlari va morfologiyasini o'rganish T	2.1. Makkajo'xorining kenja turlarining ozuqaviyligi. 2.2. Botanik ta'rifi, biologik xususiyatlari. 2.3. Makkajo'xorining ozuqaviyligi o'rganish.	2

3.	Tugunakmevali ekinlarning umumiy tavsifi va morfologiyasi	3.1. Tugunakmevali ekinlarning morfologik jihatdan bir- biridan farq qilishi. 3.2. Kartoshkaning ozuqaviylik ahamiyati va morfologiyasi. 3.3. Topinamning ozuqaviylik ahamiyati va morfologiyasi.	2
4.	Yashil konveyer tizimini tuzish	4.1.Yashil konveyer nima 4.2. Yashil konveyerga qanday ekinlar kiritiladi.	2
5.	Butalar va yarim butalar morfologiyasi.	5.1.Butalar va yarim butalarning morfologik jihatdan bir- biridan farq qilishi. 5.2. Butalarning ozuqaviylik ahamiyati va morfologiyasi. 5.3. Yarim butalarning ozuqaviylik ahamiyati va morfologiyasi.	2
6.	Efemer va efemeroid o'simliklar morfologiyasi.	6.1. Efemer va efemeroidlarning morfologik jihatdan bir- biridan farq qilishi. 6.2. Efemeroidlarning ozuqaviylik ahamiyati va morfologiyasi. 6.3.Efemerlarning ozuqaviylik ahamiyati	2
Jami:			12

VI. "Ozuqa yetishtirish va yaylovshunoslik" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatd a)
1.	Suli va tritikale biologiyasi va yetishtirish texnologiyasi.	Referat yozib tayyorlash	6
2.	Makkajo'xori, jo'xori, kungaboqarni silos uchun yetishtirish texnologiyasi.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
3.	Oraliq va takroriy ekinlar yetishtirish texnologik xaritasini tuzish.	Referat yozib tayyorlash	8
4.	Yem-xashak va ferma oldi almashlab ekish sxemalarini o'rganish.	Referat yozib tayyorlash	6

5.	Tabiiy oziqalarni tayyorlash va uni baholash.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
6.	Madaniy yaylovlardan foydalanish tartibi. O't aralashmalarini tuzish.	Referat yozib tayyorlash	8
7.	Vitaminli o't uni tayyorlash.	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
8.	Pichan g'aramini hajmini aniqlash. Silos qilinuvchi chuqur (transheya) lar va unga bosilgan silos hajmi va massasini aniqlash.	Referat yozib tayyorlash	8
9.	O'zbekistonning cho'l hududlari va ularga xos ekologik omillar tavsifi.	Referat yozib tayyorlash	6
10.	Cho'l yaylovshunosligi fani: xususiyatlari, yutuqlari, navbatdagi vazifalari	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	6
11.	Yaylovlarda uchraydigan bir yillik sho'ra o'tlar	Referat yozib tayyorlash	6
12.	Yaylovda tarqalgan efemer va efemeroid o'simliklar	Adabiyotlardan foydalanib, amaliy topshiriqlarni bajarish	8
13.	Yaylovlarda keng tarqalgan dag'al poyali o'simliklari	Referat yozib tayyorlash	6
14.	Zaharli va zararli o'simliklar	Referat yozib tayyorlash	8
15.	O'zbekistonning yaylovshunoslik ilmining fidoiy olimlari	Referat yozib tayyorlash	6
Jami:			100

Asosiy adabiyotlar:

1. O.Mirzayev, Yem-xashak yetishtirish. Darslik. Toshkent, Mehnat, 2014 yil.
2. X.N.Atabaeva, O'simlikshunoslik. Darslik. Toshkent, Mexnat, 2015 yil.
3. M.Mahmudov, Q.Haydarov, Yaylovshunoslik. Darslik. Toshkent, 2010 y.